СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXVII. Ч. 73. Джерзи Сіті, Н. Дж., четвер, 28. березня, 1929. VOL. XXXVII. No. 73. Jersey City, N. J., Thursday, March 28, 1929. THREE CENTS.

КОЛИ ВАМ ДОРОГЕ СВОЄ РІДНЕ, СТАВАЙТЕ ЧЛЕНАМИ УКРАЇНСЬКОГО Н. СОЮЗА

І ДІТЕЙ СВОЇХ ВПИСУЙТЕ. ТАК НАКАЗУЄ ВАМ ЗРОБИТИ ВАШ БАТЬКІВСЬКИЙ І НАЦІОНАЛЬНИЙ ІНТЕРЕС.

ДЕЛЄГАТ „РІДНОЇ ШКОЛИ" ПРОДОВЖУЄ СВОЮ ДІЯЛЬНІСТЬ

КОГОС, Ню Йорк, 27. березня. — Гром. Лев Ясінчук, делєгат старокраєвої „Рідної Школи", підлічений у шпиталю, приходить до здоровля і сил. Дня 30. березня (субота) матиме віче в 7. годині вечером в галі укр. гр.-кат. церкви в Амстердам, Н. Й., а дня 31. березня буде мати віче в 3. годині попол. в Когос, Н. Й., в галі укр. гр.-кат. церкви. На обох вічах буде реферувати про краєві справи, а зокрема про старокраєву „Рідну Школу". Порядок дальших віч буде оголошений у найближчих днях.

СТАВЛЯТЬ ҐОВЕРНОРА ПІД СУД.

ОБЖАЛОВУЮТЬ О НАМОВУ ДО ВБИЙСТВА.

БАТОН РУЖ, Луїзіяна, 27. березня. — Перший раз в історії стейту виступлено з обжалованием проти начальника стейту. Палата послів обжалувала ґовернора Лонґа, закидуючи йому 10 протизаконних вчинків. Між иншим читаємо в обжалованню, що ґовернор намагався наклонити члена леґіслятури Бозмена до вбийства посла Сендерса мол. Внесенне перейшло 55 голосами проти 38. Судитиме ґовернора сенат, а винуватим узнають його допера тоді, коли за тим заявляться дві треті сенатських голосів. В такім случаю усунуть ґовернора з уряду.

ЯК ЛЮДЕ ЖЕРТВУЮТЬ.

НЮ ЙОРК, 27. березня. — Едвард С. Гаркнес жертвував зі своїх приватних фондів один мілїон долярів на американські школи, побудовані на далекім сході, як у Бейруті, Константинополі, Смирні, Софії й Атенах.

Той самий Гаркнес жертвував давніше $13,398,000 на гарвардський університет, а кромі того давав грубі суми на инші наукові заведення.

КАНАДА ОБСТОЮЄ СВОЇ ПРАВА.

ВАШИНГТОН, 27. березня. — Канадійське посольство повідомило департамент стейту, що воно перебирає в свої руки справу з затопленням канадійського корабля „Ай ем Елон". Британське посольство розпочало перші кроки в тій справі тільки тому, що думало, що це британський корабель.

СПЕКУЛЯНТИ В РОСПУЦІ.

НА БІРЖІ БЕЗГОЛОВЄ. ПРОЦЕНТОВУ СТОПУ ПІДНЕСЕНО ДО 20.

НЮ ЙОРК, 27. березня. — Не памятають ще такого безголовя і переляку, як їх можна було завважити вчора, коли банки почали нагло підносити процентову стопу щораз вище. Тисячі кинулися продавати шери, які закупили для спекуляції. В тім одім дни продано на біржі 8,246,740 шерів. Яка це велика сума, пізнати найкраще по тім, що тому 99 літ продано на нюйорській біржі в одним дни всього 31 шерів. Через поспіх і паніку потратили спекулянти грубі мілїони долярів.

ГУВЕР БЕРЕТЬСЯ ДО ПОЛУДНЯ.

ЗАЯВЛЯЄТЬСЯ ЗА ДВОПАРТИЙНОЮ СИСТЕМОЮ, А ПРОТИ СЕКТАНТСТВА.

ВАШИНГТОН, 27. березня. — Президент Гувер, як титулярний голова републиканської партії, звернувся до републиканців у полудневих стейтах і візвав їх до переведення реорганізації партії й активности. Він підніс, що добро краю вимагає, щоб обі партії істнували, але шкідливим уважає для партії сектантство. Републиканська партія прийме рішучі міри, щоби викорінити таке сектантство.

ГРАБУВАЛИ В БІЛИЙ ДЕНЬ.

І ТО В САМІМ ЦЕНТРІ МІСТА.

НЮАРК, Н. Дж., 27. березня. — Шістьох бандитів, двох з них узброєних, напали в саме полудне на офіс реставраційної компанії „Ди Гренд Лонч Компані", повязали урядовцям уста хустинками, поприязували їх, забрали з каси $4,000, а від присутних годинники й перстені, й утікли.

ОБКИДУЮТЬ БОМБАМИ.

ПОЧАТОК КІНЦЯ РЕВОЛЮЦІЇ В МЕКСИКУ.

ХУАРЕЗ, Мексико, 27. березня. — Федеральні літаки обкидували бомбами місця, де розташовані повстанчі війська. Чотири особи забито, а 17 ранено.

Повстанці далі відступають, а федеральні війська наступають.

ВИТАЮТЬ ГЕРОЯ.

НЮ ЙОРК, 27. березня. — Центральний комітет, який репрезентує майже всі данські місцеві організації, витав сьогодні Антонія Расмуссена, капітана корабля „Естонія", котрий виратував підчас бурі 13 моряків з потопаючого німецького корабля. За цей учинок надав данський король Расмуссенови шляхотство.

Расмуссена повитає ще мейор Вокер.

ДЕНЬ ДИТИНИ.

ПРЕЗИДЕНТ ПРИЗНАЧУЄ ДЕНЬ 1. МАЯ ДЛЯ ПРОПАҐАНДИ ЗА ЗДОРОВЛЄМ ДИТИНИ.

ВАШИНГТОН, 27. березня. — Здорова дитина — підстава здорової нації. Так каже президент Гувер у своїй проклямації, яка назначує день 1. мая для пропаґанди за тим, щоби згадану засаду спопуляризувати серед найширших верств населення.

ЗУДАРЕННЯ КОРАБЛЯ.

Пароплав „Мінневаска", що плив з Ню Йорку до Лондону, підчас густого туману зударився в англійському каналі з невідомим пароплавом. Притім ушкоджено праву сторону „Мінневаски" вище водної лінії. Серед пасажирів панував спокій і пароплав без особливих пригод доплив до доку, де має направити свої ушкодження.

УЧИТЕЛІВ ТРЕБА ВЧИТИ.

Міністерство освіти в Варшаві видало обіжник, яким поручає організувати напротязі року і підчас вакацій окремі курси для гімназійних і семинарийних учителів під проводом професорів університету. Мета курсів: піднести науковий рівень учителів.

ВОГОНЬ У ДОМІ БОЖЕВІЛЬНИХ.

В заведенню умово хорих у Токіо (Японія) вибух вогонь, при чому згоріло богато хорих. Пацієнти приняли окружену вогнем огневу сторож сміхом. Вони не хотіли дпустили до того, щоби їх уратовано й поскакали у вогонь.

КАЗКИ ЖИТТЯ.

Авдиторія одного кіна в Будапешті мала рідке видовище. Підчас вистави одної фільми з доби царського режиму один з глядачів заридав, мов дитина, на весь голос. Був це бувший ґвардейський офіцир Василь Мартинов, який побачив себе самого на фільмі, що була взята просто з життя. Він був комендантом військового шпиталя підчас війни, до якого заїшов цар і цариця.

НЕПЕРЕСІЧНА ЗЛОДІЙКА.

Після кількамісячних розшуків удалось французькій поліції переловити інтеліґентну злодійку, що від довшого часу працювала в ріжних великих крамницях як продавчиня. Вона зєднувала собі своєю інтеліґенцією та симпатичною поведінкою скрізь довіря. Розмовляла кількома мовами і мала як найкращі службові посвідки. Звечева одного дня щезала. А разом із нею найцінніші предмети з крамниці. Згодом переходила до іншої крамниці на такуж посаду, з такимиж фальшивими посвідками, очевидячки зі зміненим прізвищем і переводила нанново свій плян. Вистежити її не було легко, бо в Парижі приймають що дня на службу до крамниць сотні дівчат і ніхто не починає за ними цьогож дня стежити як за підозрілими. Коли поліція зловила цю хитру злодійку, здивувалась чимало. Це була 30-літня дама з елєґантно влаштованим помешканням, що мала за собою небуденні студії: скінчений університет в Оксфорді! В її хаті найшли накраденого добра на мілїон франків. Покищо невідомо, чи мають до діла з уродженою клептоманкою, чи з непересічним прикладом „боротьби за істнування".

КОМУНІСТИ ПРИ РОБОТІ.

Управа газівні в Спалято звільнила з служби кількох робітників-комуністів. За це пімстилися вони в той спосіб, що висадили в воздух газівню. Наслідки: 13 убитих і коло 100 тяжко ранених робітників. На місци фабрики стоять сьогодня звалища, а 800 робітників осталися без роботи.

ЗА НАМАГАНЕ ВБИЙСТВО СВЯЩЕНИКА.

До суду в Лопатині віддставили селянина Івана Остапчука з Барилова (Радехівщина), обвинуваченого в добратнім намаганні вбити о. Нагурського. Причиною ненависти Остапчука мав бути якийсь процес за землю, ведений ще з іншими селянами з Барилова проти о. Нагурського. Остапчук після першої невдатної спроби вбийства ввійшов у порозуміння з бандитом Домаським, який мав убити священика. Доманського застрілила поліція підчас одної його втечі.

ПЛЯНОВА БЕЗПЛЯНОВІСТЬ БОЛЬШЕВИКІВ.

Так можна би назвати всю господарку большевиків, бо вони люблять всюди наперед укладати величанські пляни, яких пізніше ніколи не додержують. Кожда фабрика, кожде підприємство мусить виготовити такий плян на рік наперед, а більші підприємства навіть на 5 літ. Розуміється, такі пляни на папері дуже гарні, але пізніше їх ніхто не є в силі виконати.

Таке зайшло між иншим і з сьогорічним збіжевим і апровізаційним пляном. Точно було визначено, скільки котрого міста має бути зібрано збіжа, а скільки його мають спожити поодинокі міста. Тимчасом в листопаді не можна було зібрати більше збіжа, як лише 70 процент місячного пляну. В грудні зібрано лише 65 процент, а в січні напевно ще менше.

Тимсамим одеський округ зів у листопаді на 31 процент хліба більше, ніж пляном було призначено, а київський в грудні на 50 процент більше. Цікаво, звідки вони покриють ріжницю?

Така сама безпляновість діється в инших економічних ділянках. Будують наприклад фабрику й наперед обчислюють, що вона повинна коштувати 2 мілїони, а як скінчать, то виявляється, що коштувала 5 або й більше мілїонів.

Дуже інтересна подія зайшла при будові славного Дніпрельстану. Побудували цілє робітниче місто, але мусіли його зараз таки бурити й переносити на друге місце, бо се місце має після пляну бути залите водою.

Така плянова безпляновість ведеться у всій большевицькій господарці. Нічого тоді дивного, що та їх господарка так страшенно кульгає.

РІЖНІ ДНІ ВІДПОЧИНКУ.

Ріжні народи святкують ріжні дні відпочинку. Християне узнали за день відпочинку неділю, старинні Греки відпочивали в понеділок, Перси у вівторок, Асирійці в середу, Єгиптяне в четвер, Турки до недавна ще в пятницю, а Жиди в суботу. Словом, рай для космополіта: кождого дня в тижні може святкувати.

НЕ ПОЖИВ ДОВГО НАД ТИХИМ ОКЕАНОМ.

Не довго пожив над Тихим океаном В. Ґємула, який місяць тому переїхав з Борден, Саск., до Принс Руперт, Б. К. Його найдено мертвого в воді заливу, а подрапане лице вказувало, що він упав з пристані. При тілі найдено невеличку суму грошей.

РУХ ПРОТИ ЧУЖИХ МОВ В САСКАЧЕВАНІ.

На річній конвенції шкільних тростісів у провінції Саскачеван, яка відбулася в Ріджайні, ухвалено 23. лютого резолюцію з домаганням закона, який заборонив би уживання всякої іншої мови крім англійської в школах та на шкільних подвірях. Инша резолюція, яку ухвалила конвенція, жадає поправки шкільного закона, щоби шкільними тростісами могли бути тільки ті люде, які докажуть перед виборами, що вони можуть читати та писати по англійськи. В теперішню пору вистарчає для шкільного тростіса, щоби він умів читати та писати в якійнебудь мові.

ДАШАВА ДОСТАВЛЯТИМЕ ҐАЗ ДО ЛЬВОВА.

Величезні енергії у формі земного ґазу, що їх відкрито в Дашаві, стрийського повіту, будуть використані вже в сьому році у Львові. Воєвідська комісія затвердила недавно проєкти і пляни ґазових рурогів з Дашави до Львова довжини 70 кільометрів. Сі рурогяги будуть іти здовж дороги Стрий-Миколаїв, опісля громадськими дорогами до Пустомит (до тамошних ваннярів), а потім через Наварію і Сокільники до городецької рогачки і здовж зелізничого тору до Персенківки. Акційна Спілка „Ґазоліна" веде тепер переговори в справі достави земного ґазу до міської ґазівні у Львові, яка, діставши дешевий ґаз, піднесе значно свою консумцію.

Головними відборцями земного ґазу будуть львівські промислові заведення до опалу парових котлів та урухомлювання ґазових моторів, а також пекарні, відливарні, варстати, кузні і т. д. Позатим Акц. С-ка „Ґазоліна" пляное будову великої фабрики скла і ріжних варстатів праці. При всіх тих роботах найдуть роботу сотки робітників. Рурогяги з Дашави до Львова мають бути викінчені в осени сього року.

ЩЕ ОДИН СПОДВИЖНИК ЛЕНІНА УТІК З СССР.

ВОЖД РОБІТНИЧОЇ ОПОЗИЦІЇ МЯСНИКОВ УТІК З ТУРКЕСТАНУ ДО ПЕРСІЇ.

БЕРЛІН (Німеччина), 27. березня. — Перебуваючий у Німеччині лідер російської партії соціял-демократів меншевиків, Абрамович, одержав листа від старого партійного комуніста Мяснікова. В тім листі Мясніков повідомляє Абрамовича, що він утік із заслання в Туркестані до Персії й тепер просить Абрамовича дістати йому візу до Німеччини.

Мясніков старий партійний співробітник Леніна, що належав до так званої „Старої Ґвардії Большевиків". Ще при життю Леніна він стояв на чолі „робітничої опозиції", яка критикувала політику комуністичної партії, що привела робітництво до тяжкого матеріяльного й безправного стану. Він також домагався припинення червоного терору.

РОЗФОРМУВАННЯ ПОЛКУ.

МОСКВА (СССР), 27. березня. — Серед жовнірів та офіцирів українського територіяльного червоного полку імени Тараса Шевченка поширились ідеї українського сепаратизму так глибоко, що полк довелося розформувати. Це було доконане з наказу українського радянського уряду.

ПОХОРОН ФОША.

ТІЛО ФОША ПОХОВАНЕ ПОРУЧ З МОГИЛОЮ НАПОЛЕОНА. ПОХОРОНОВИ ПРИГЛЯДАЛОСЯ БІЛЬШЕ ДВОХ МІЛЇОНІВ НАРОДУ.

ПАРИЖ (Франція), 27. березня. — Тіло маршала Фоша поховане в Домі Інвалідів поруч з могилою Наполеона. Похоронну церемонію відправлено в Соборі Парижської Богоматері, куди допущено 5,000 душ, видатних діячів Франції та инших держав, що прибули на похорон Фоша.

Для піддтримання ладу на вулицях Парижа підчас похорону змобілізовано 20,000 жовнірів, крім всеї поліції та жандармерії Парижа і його околиць. Похоронній процесії приглядалося більше 2,000,000 людей, що розмістилися на вулицях, площах і будинках на шляху від Собору Богоматері до Дому Інвалідів. Труну з тілом маршала везли на величезному гарматному возі.

За труною йшли: видатніші політичні, громадські та військові діячі Франції; представники армій майже всього світа; представники ріжних держав, правительств та привителів. Похоронну промову виголосив лиш один премієр Франції Пуанкаре, що підчас війни був президентом республики. Клемансо на похороні не був, бо не почував себе на силах, щоб перенести сумне враження.

ЗГОРІВ ПАРОПЛАВ „ЕВРОПА".

МАВ РОЗПОЧАТИ 21 СЕРПНЯ ПЕРШУ ПОДОРОЖ ДО АМЕРИКИ. РАЗОМ З ПАРОПЛАВОМ „БРЕМЕН" БУВ НАЙЛІПШИМ ПАРОПЛАВОМ У СВІТІ.

ГАМБУРГ (Німеччина), 27. березня. — Згорів пароплав „Европа", що поспішно добудовувався в місцевому доці. Пожежа тревала понад 15 годин. Не зважаючи на героїчні зусилля міських пожежних та портових команд, не пощастило врятувати „Европу" від повної загибелі. Корабель згорів так, що нема жадної надії на його відреставрування.

Пароплав „Европа" разом з „Бременом", що також тепер добудовується, мав вернути Німеччині її довоєнну могутність в торговому мореплавстві. Ці пароплави мали стати могутніми конкурентами найбільших і найліпших пароплавів, які тепер посідає Америка та Англія.

На будову згорівшого пароплава вже було витрачено 3,000,000 долярів, які почасти будуть повернені з асекурації. Компанія „Норд Джермен Ллойд", до якої цей корабель належав, та правительственна влада почали пильне слідство, підозріваючи злочинний підпал.

Тисячі мешканців Гамбурга, що придивлялися пожежі, плакали як малі діти, бачучи, що в огні гине морське чудо німецької техніки.

РОБІТНИЧИЙ СТРАЙК В АВСТРІЇ.

ВІДЕНЬ (Австрія), 27. березня. — Тут розпочався страйк 1,700 робітників найбільшої автомобілевої фабрики. Причина страйку та, що властителі фабрики відмовляються платити робітникам за дні ріжних свят.

Цей страйк може потягнути за собою величезну робітничу кризу в Австрії, бо властителі инших фабрик металевої індустрії, щоби піддержати автомобілевих фабрикантів, готуються проголосити „локавт" 100,000 робітників, що працюють у їх фабриках.

АРЕШТ БОЛГАРСЬКИХ КОМУНІСТІВ.

СОФІЯ (Болгарія), 27. березня. — Поліція перевела масові арешти комуністів та студентів, запідозрівши їх у підготові державного перевороту. Підчас арештів захоплено богато зброї, агітаційної літератури та партійних грошей.

ПРИЗНАВСЯ ДО ВБИЙСТВА БАТЬКА.

ҐРІНБЕРҐ (Шлеськ), 27. березня. — Після тижневого допиту молодий граф Веркіґерод нарешті признався до вбивства свого рідного батька. Він каже, що це сталося випадково, коли він хотів чистити свій револьвер.

Спочатку молодий Веркіґерод говорив, що батька вбили невідомі йому злодії, які напали на них, коли він був з батьком у кімнаті.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 0, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy.		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сити і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.
З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Oorder.
За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 348, JERSEY CITY, N. J.

НА ЧІМ МОЖНА ЗІЙТИСЯ?

Обговорюючи здебільша американсько-українські політичні угруповання; станули ми на тім, що між тими групами нема ніякого звязку, та що одиноке Обеднанне має на загал ще найбільший авторитет і можність при більш сприятливих відносинах повести й ту культурну та дипльоматично-політичну акцію, про яку згадав в своїй статті д-р В. Сіменович, а яка лежить рівнож і в програмі Обеднання.

Колиж є одначе охочі люде до праці поза Обеднаннем, треба й з того радіти. Всяка добра ініціятива повинна стрінутися з широким і щирим відгомоном, особливо з боку тих, котрі почуваються на силах взяти участь в такій роботі. Але тоді тільки не будемо літати попід хмари, коли побачимо перед собою той інтелектуальний матеріял, який рад дати свою працю. А як звичайно у нас буває, то ініціяторам треба дати даром не тільки працю, а то ще треба бути і між першими матеріяльними жертводавцями, якіб започаткували збірку на покриття перших коштів нової акції. Нам треба мати на увазі, що наші умові робітники в Америці важко працюють і не в силі дозволити собі покидати варстат праці і їздити на ріжні конференції, без яких того рода акція, як її порушив д-р Сіменович, вдатися не може. Нам треба памятати, що ті робітники розкинені по далеких віддалях і позбавлені матеріяльних ресурсів. Вони можуть мати найкращі інтенції, але вони дуже часто не в силі навіть покрити коштів тої евентуальної першої конференції, на якій доперва можна би зорієнтуватися наглядно про реальну вартість плянованої акції. Рівнож вибиймо собі з голови те, щоби можна було погодити і обеднати в одно тіло ріжні тутешні політичні угруповання. Таксамо неможливо під політичним оглядом довести тутешні американсько-українські інтелектуальні сили до спільного знаменника. Та всіх нас можуть обеднати культурні справи. Спільними силами можемо піднести українську школу в Америці, можемо здвигнути якусь культурну інституцію, яка занялася би перекладами творів українських письменників на англійську мову, будьто видала оригінально написану українську історію й історію української літератури, яких брак дається нам тепер болючо відчувати. Поза тим можна повести пропаганду в справі добуття нашої державности виданнем цілого ряду ріжних публікацій політичного й економічного змісту. У всіх тих справах можна дійти при добрій волі до компромісу, можна начеркнути певний плян, розділити роботу й успіх був би певний, колиб були поборені ті трудноші, про які висше згадано.

На тім кінчимо наші завваги в тім переконанню, що дискусія кине ще більше світла в справі розвязки того так важного питання.

Лев Ясінчук.

ГОСПОДАРСЬКИЙ ЗАНЕПАД І САМООБОРОНА УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ В ГАЛИЧИНІ

I.

Богатства української землі все манили чужинців. Тому то й політика всіх польських урядів, все одно: в своїй чи чужій державі, завсіди була спрямована на схід і мала на меті усунути український характер наших відвічних земель. Засобами до того було: забиранне прадідної землі українським боярам та наділювання нею польської шляхти в таких розмірах, що потворено „короленят", заведення кріпацтва по прилученні українсько-галицької землі до Польщі (по 1366 р.), кріпацтва, якого в князівській Галицькій Державі не було, вивласнення того селянства зі землі та нищення питомої української культури, а насаджування своєї. Щоб недопустити галицького селянина до матеріяльного добробуту, використовувала польська шляхта правно й безправно несвідомість і завойованість того селянина. Навіть в часі приналежности Галичини до Австрії не введено в життя цісарського патенту 1787 р., на підставі якого вся земля, що була дня 1. листопада 1786 р. в ужитті селян, мала остати в їх посіданні.

До скасовання панщини мали селяне право „сервітутів". Це було право, на підставі якого селяне могли вживати дерева на будову, опал та опарканення з панського ліса, могли збирати в панському лісі гриби й ягоди, ловити рибу у воді (яка уважалася панською), чи пасти худобу на панському пасовиску. Коли по скасованні панщини (1848 р.) не можна було правно уживати чужої власности (отже користати селянинові з права „сервітутів"), тоді видано декрет, що „пан" може сплатити селянам за їх право в минулому ходити в його ліс, на „його" воду чи пасовиско. Тоді то застрашувано наших селян ріжними способами так, що вони відпиралися перед комісіями, що колинебудь уживали панського добра. Не бракувало й громадських зрадників, які підкуплені свідчили, що громада даної панської власности ніколи не вживала. Очевидно, що коли комісія „ствердила", що громада панського добра не вживала, то й не було за що силувати пана платити селянам відшкодовання. А було й так, що дідичі сплачували селянам за те, щоби зреклися права уживати їх добра і то сплачували або „рівновартістю" („еквівалентом"), або грішми. Цю „рівновартість" дідичі з комісіями, чи комісії з дідичами, так обчисляли, що були випадки, де на один морг, признаний селянам як „еквівалент", припадало до випасу 72 штуки селянської худоби. А сплата грішми була нераз прямо смішна. Н. пр. в Камінці Волоській (пов. Жовква), присудили панові платити для громади відшкодовання за зречення селян уживати панський ліс, воду й пасовиско... грейцара (цента) річно!

Обдерто українського селянина ріжними способами. Але коли по знесенні панщини зійшли польські дідичі на платного робітника, то так кепсько господарили, що в рр. 1852—1912 мусіли продати 275,681 гектарів землі*). Тільки що українські селяне не могли відкупити своєї землі, яку колись своїм потом робили родючою, бо... не мали грошей. Заходи Українців у віденського уряду — добути концесію на парцеляційний банк, — розбила тодішна польська парляментарна репрезентація у Відні („Коло Польське"). І прямо дивно, що українські селяне могли мати тільки ощадностей, що з розпарцельованих майже 276 тисяч гектарів землі купили для себе 38,000 гектарів. А всеж таки 238,000 гектарів закупили польські банки й ужили їх на кольонізацію. Але зате не дивно, що в наслідок земельного голоду мусіло за 20 літ (1890—1910) покинути Рідний Край 357,941 українських селян, а прийшло (від р. 1880—1910) 318,000 душ не-Українців.

А якже то могла Польща погуляти собі, коли забрала українсько-галицьку землю для новітньої Польщі! Польський премієр міністрів, хлоп-Мазур, Вінценти Вітос, якого вигнав з крісла Пілсудський, проголосив, що „ґраніце Польскі означи польські плуґ". Відповідно до тої засади йде ще більше плянове усування українського елементу з його землі.

Не зважаючи на те, що дня 11. липня 1919. постановила Антанта, що аж до остаточного вирішення про політичну приналежність Галичини має бути заведена в її східній части територіяльна автономія, а законодатний збір того краю розвяже земельну справу, — у варшавському соймі запала день передтим ухвала про земельну реформу в Польщі. Цей закон розтягнено й на Сх. Галичину, яка ще формально до Польщі не належала. На підставі закона з 6. липня 1920. (В. з. ч. 70, лоз. 461) скасовано в Польщі право довільного розпоряджування власною землею. На продажу дідичівської землі мав дати дозвіл центральний земельний уряд у Варшаві, а дозволів уділювано тільки кольоністам, спроваджуваним зпоза Сх. Галичини. Навіть місцевим Полякам не вільно було набувати дідичівської землі, а кольоністам не вільно більше як 7 морґів. Бо йде про це, щоб як найбільше душ кольоністів помістити в українській части Галичини. Щойно на інтерпеляцію в англійській Палаті Громад (1921 р.) про кольонізацію у Сх. Галичині почали польські кольонізаційні уряди продавати місцевим селянам від чверть до одного морґа дідичівської землі, як писали у звітах до головного земельного уряду у Варшаві, „зємі ґоршей, для оока", або як писав варшавський часопис „Robotnik": щоби „американьсци капіталісьці і нафциярже не квестіоновалі наших прав до Ґаліції всходней". Кольонізація йшла так запопадливо, що за два роки (1919—1921) розпарцельовано у Сх. Галичині 160,000 гектарів між кольоністів з полоси на захід від ріки Вислока. За той час прийшло на нашу землю 21,000 мазурських родин.

Та галицький селянин карається не тільки ізза накресленої польської земельної й соціяльної політики. Від серпня 1914 до серпня 1920 переходили через Галичину ріжні армії, які не жаліли нічого. Крім цього ще гірше руйнували наш край у часі війни ворожі напрямки ріжнородної влади. Ми втратили у Сх. Галичині 5,000 здорових душ не тільки на боєвих фронтах, але й у ріжних таборах смерти та з приводу лютуючих епідемій у краю, коли то населення, не маючи даху над головою, жило в землянках. Рільничому населенню нашої части краю знищено 454,649 мешкальних домів, крім цього 50,000 будинків у часі польсько-української війни та 1358 будинків у часі большевицької війни. Разом 506,000 будинків, з того 406,00 в самих сільських громадах. В тій сумі не вчислено цілої маси знищених церков, шкіл і громадських будинків.

Австрійська влада не відбудовувала знищених сіл, а польська влада уживала матеріялів і грошей, призначених на відбудову... для польських кольоністів, осідаючих на українських землях (як про це говорив у Львові в Польському Політехнічному Товаристві д-р Александер Рачинський з нагоди побуту мін. публ. робіт, Нарутовича). До кінця червня 1920 вспіла польська влада покласти 12,000 мешкальних домів, а 24,000 господарських будинків. Але українське населення з того нічого не одержало. В розпорядку мін. публ. робіт ч. 1876/21, 174/919, яким віддано до розпорядимости ґенерального делегата у Львові 20 міліонів марок на відбудову, зазначено ясно: „запомоґі з повижшеґо кредиту належи тим знаць тилько посядачом господарств польскіх". В соймовій дебаті піднесено, що на відбудову не видано ані одного кубічного метра з державного ліса, а воно йшло масово за границю, щоб збогатити спілки, в які входили... польські соймові посли.

Не вичисляючи иншої „опіки" з боку теперішньої польської держави, пригадуємо тільки, що в р. 1926. навістив Галичину голод, в р. 1927. повінь, якої фатальні наслідки лягли роздавлюючою рукою на цілий край на довгі роки, а р. 1928. пізна весна, весняні морози, посуха, градобиття й недорід.

(Дальше буде).

*) Матеріяли про оборот землею взято зі солідної праці Юліяна Павликовського „Земельна справа у Східній Галичині" — Львів, 1922, та з його праць, оголошених у „Кооперативній Республиці". — Авт.

Порозумілися.

Будучий зять: При нинішніх відносинах не можете мені, пане, взяти за зле, коли спитаю, яке віно дістане ваша дочка.

Будучий тесть: При нинішніх відносинах не можете також узяти мені за зле, коли спитаюся, скільки ви маєте довгів?

Юрій Доле.

ЛЮДОЇД-ВЕҐЕТАРІЯНИН.

Я був на покладі „Дансінґу", великого, гарного, навіть — можна сказати — люксусового корабля, що курсував на шляху Альжир-Марсилія. Біля мене, майже в клубок звинений, високий чоловік, сухорлявий, смаглявого лиця, проковтував сендвічі один за одним. Із шкіряної торби добував шматки хліба, потім із іншої торби витягав платки мяса, з приємністю вкладав мясо між два шматки хліба і проковтував це в млі ока. Як він зїв одинацятий сендвіч, я нахилився над ньм і сказав:

— Бачу, у вас апетит несогірший.

Відповів мені, мляскаючи язиком:

— То страшно приємно могти їсти, коли чоловік чудом лише врятувався від того, що його самого не зїли.

— Як маю це розуміти? — скрикнув я. — Абож то вас мав хто вїсти?

— Так, пане, так.

Худощавий мій товариш подорожі з виразним жалем розлучився з розпочатим уже дванацятим сендвічом. Хвилину поглядав пильно на приманчиві ласощі. Видно було, що в ньому поборюються суперечні дві сили: апетит іще не зовсім заспокоєний і інша таксамо сильна жадоба: балакучість. Жадоба балакучости побідила вкінці. Надпочатий сендвіч пропав у торбі і худощавий добродій став оповідати.

— Я, любий пане, комівояжер. Але ви, пане, помилялися би, колиб думали, що я комівояжер винанятий, звичайний. Я, пане, мандрую по всьому світі. Кольпортую кити над Нілем, крокодилі в Ляпонії, сардинки в Китаю, ластівячі гнізда в Сардинії. Я комівояжер глобтротер. Втискаюся в кожну країну, щоби продавати всякий крам. Всякий, пане, не значить у мене якийнебудь. Навпаки. Я ступав землями, яких не знає ще ніякий мандрівник. Не боюся конкуренції. І конкурентів, дійсно, не богато стрічаю.

— Не так давно шеф моргнув на мене, відтягнув мене на бік і каже:

— Візьмете якусь скількість окулярів із темними склами тай розпродаєте їх між племенами південної Африки. Добродушні тубільці розхапають це.

— Знаменита думка! — відповів я.

— Але не поїдете самі. Поїдете з одним із молодших комівояжерів. Повчите його. Хай привчиться. Він спосібний. Зрештою ніколи не знаємо, що нас жде.

І представив мені Фердинанда. Той Фердинад мені відразу не сподобався. Був малий, присадкуватий, череватий, товстий. Крім того, як я пізніше переканався, мав він іще одну велику хибу: був зарозумілий. Лише він — так він чванився — вмів усе найкраще зробити, найліпше продати, найліпше пронюхати. Неук, що не бачив світа поза межами замісцевих парижських залізниць, хотів імпонувати мені вістями про рівнйкові народи!

Змучені приїхали ми до Дарфюру. Взяли ми кількох носильників, навантажили харчами і — самособою — окулярами тай пустилися в глибину краю. Я постановив зачати продавати між людьми племени Ніям-Ніям.

* * *

Тут я перебив оповідання:

— Пане, таж це племена людоїдів! — скрикнув я.

— Гм! Так, так!... Так легко й просто годі це сказати. Були, є, будуть!... Мій пане, треба визнаватися в тих справах. Дінки, Кюби були тоді людоїди. І є людоїди. Без сумніву. Одначе Ніям-Ніям не були тоді людоїди. Стались ними наново зараз потім. І то власне завдяки Фердинандові.

— Завдяки Фердинандові?!

— Так, любий пане. То дивно виглядає. Але то було страшне. Дійсно страшне. Прошу, дальше слухати.

Оповідання покотилось дальше:

— Прийшли до Ніям-Ніямців саме в день весілля королівни. Обставини гарно складаються, — подумав я собі — напевно продам богато окулярів. Молода, зрештою дуже гарна, не мала на собі білих шат, ані навіть білого серпанка. То було легко передбачити... Зате лице, ба! — ціла стать від ніг до голови була гарно побілена. Як бачите, пане, навіть дикі люде знають, що це таке символ невинности. Коли молода не є зовсім чиста, малюють їй лише часть тіла на біло. Королівна була бездоганно чиста.

Мій Фердинад, окуляри і я — всі ми станули перед лицем монарха. Король говорив по французськи. Перестудіював два курси париської політехніки. Найясніший пан плакав ревними сльозами.

— Плачеш, володарю, що мусиш розлучитися з твоєю чудовою донею, — сказав я йому.

Відповів мені, що це ще найменше з його гризоти.

— Плачу, чужинче, — говорив — бо все, як прийде яке весілля, завершенням усіх радощів буває величавий, смачний бенкет. Ех! Ти стуманів би з подиву, колиб побачив ті бенкети, які були за моїх молодих літ. У смачних сосах і приправах печені бедра з Англійців, груди з Німкинь у каштановій масі і ще богатобогато інших ласощів! А тепер! Соромно сказати. Соромно і жалко. Їм варену зеленину або мняту бараболю. І більше нішо. Мої племена таксамо.

— А то чудово! — відповів я. — То приємно знати, що ні ти, найясніший пане, ані твої племена не їдять уже мяса.

А при цьому подумав я собі, найважніше тут, що мясо у вас значить: людське мясо.

— Без сумніву, — говорив я далі — ці благородні почування завдячуєш, найясніший пане, цьому, що ти провів в Европі.

Король засміявся глумливо.

— Якжеж можу їсти мясо, коли вже не маю зубів!

Кажучи це, король Ніям-Ніямців отворив передімною як міг широко уста. Ясна були зовсім без зубів.

— Яке то смішне, яке упокорююче — говорив дальше король хлипаючи — бути веґетеріянином, коли я є з роду людоїдів! Можу взяти до уст лише помняту зеленину і варені овочі. Певно легко зрозумієш, що годі допустити, щоби мої племена могли їсти мясо, коли я їм лише нужденну зеленину і земні плоди. Ніхто в моїй державі не їсть мяса.

Так то нарід цілий, племена людоїдів вирeклися людоїдства лише тому, що один король утратив зуби. Це, чого не могли доказати сміливі місіонарі, чого не могла доказати сила цивілізації — доказала втрата зубів! Без найменшого страху можна було жити і ділати серед тих племен — ділати і продавати.

Але Фердинанд стояв уже біля мене. Не вагаючись перед ніякою глупотою, в цій хвилі аж червоний з почуття своєї „ґеніяльности", сказав королеві:

— Чи хочеш, щоби я привернув тобі таку силу, щоби ти знову міг гризти і кусати мясо?

Очи володаря засіяли з радости.

— Коли докажеш це, мій сину — була відповідь — присягаю тобі на всі святощі, що стріне тебе це, що ще ніколи тебе не стрінуло, ані ніколи потім не стріне.

Фердинанд думав, що станув на порозі найбільшого щастя. Одним рухом втиснув собі пальці в уста, ще скорше добув відтам свої штучні щоки, розтворив королівські уста і досить зручно, мушу признати, прикріпив йому цілий апарт.

— Тепер — сказав гордо — можеш їсти мясо.

Я не мав часу перепинити йому. Було вже запізно. Ноги вгнулися підімною. Я зрозумів цілу траґедію.

Король прошептав кілька слів на вухо одному зі своїх дворян. Кілька хвиль потім зачув я запах печеного мяса. Святочно внесли перед володаря невеличку, по мистецьки приправлену страву. Щось пібі куряче крильце.

Я чув, як зуби мого страшного товариша виправи, що тепер були королівськими зубами, кусали щось зі смаком. Потім володар звернувся до свого почоту:

— Палець тої дитини був знаменитий — говорив. — Відкладаємо на кілька днів весілля моєї дочки. Уладимо великий бенкет, так як за давних добрих часів. Тимчасом оповістіть моїм народам, що від нинішнього дня можна знову їсти мясо.

Відітхнув глибоко. Тепер глянув на Фердинанда і сказав:

— Чужинче, підеш зі мною. А його — додав показуючи на мене — замкнути в клітці.

Фердинанд, розрадуваний своєю гордістю, стояв узявшись за підбоки і глядів, як мене відпроваджували.

— — — — — — — — — — —

Вечером того самого дня король знову завізвав мене до себе. Я побачив його в окруженні цілого двору перед пишними стравами. На почесному місці стояла запашна печеня: була то Фердинандова голова на золотім полумиску.

— Я приобіцяв твому приятелеві, — сказав мені король — що його стріне це, що ще не стрінуло ніодного з людей. Дивися!

І король, мляскаючи язиком, завертаючи очима, зїв шматок Фердинанда.

— Прецінь нікого ще, так як його, не зїджено його власними зубами!

Дворяки вибухнули голосним сміхом.

— Ти, — говорив дальше король — ще занадто худий. Зїмо тебе на шлюб моєї дочки. До того часу потовстієш. Заберіть його назад і годувати добре — приказав.

Відпровадили мене до клітки. За кілька днів вдалося мені втекти. Ось тому то відчуваю таку приємність, коли можу їсти, а знаю, що завдяки цьому мене самого не зїсть ніхто.

* * *

Комівояжер замовк.

Ми доїздили до берегів Франції. Комівояжер мовчав недовго.

— Але — став він знову розказувати — як я втікав, не забув про мої окуляри. За ціну страшних небезпек, знову наражуючи життя, я врятував окуляри. Маю кілька пар при собі. Кажу вам — благородне, геройське звання. Сонце на морі осліплює. Подорож без темних окулярів то легкодушність, що мститься страшно. Чи можу служити одною парою?

Я людина слаба, чуткого серця. Окуляри я в нього купив.

(Переклав М. Ценевич).

КОНВЕНЦІЙНІ ПРОЄКТИ

Ч. 13.
ОРМРОД, ПА.

Відділ 124 У. Н. С., Братство св. О. Николая, постановив ухвалити такий проект на 17 Головну Конвенцію Українського Народного Союза.

Всі члени відділу признають, що на цій конвенції буде багато важних справ до полагодження. Попередні конвенції рівнож полагоджували важні справи та приносили багато користи нашій організації. Але ніхто не заперечить, що на конвенції не завжди творилися добрі діла, бо були й лихі. Щоби саме такого не траплялося, дається місце у „Свободі", щоби члени Союза висловили свої гадки перед всіма членами У. Н. С. ще до конвенції.

Здається, що на 17-тій конвенції найголовнійшою справою буде справа Сиротинця У. Н. С. Ми всі признаемо конечну потребу такого сиротинця та бажаємо як найскорше бачити збудованим захист для старих і немічних наших членів та притулок для сиріт. Але не всі про не однаково дбають, а тому є багато членів, що сиротинця не попирають. Нашим бажанням є, щоби всі делеґати та члени Союза добре розважили над тим, що Сиротинець без фонду істнувати не може. Тепер делеґати мусять ухвалити, щоби кождий відділ У. Н. С. дав 100 долярів на будову сиротинця зі своєї каси.

Друге. Щоб делеґати ухвалили підвишку посмертного для дітей з $400 до $500.

Трете. Щоби вибрати на цій конвенції двох урядників, які обіхалиб всі відділи та переглянулиб відділові книги да досліділи, чи є у відділах порядок.

Четверте. Щоби делеґати, ідучи на конвенцію, памятали не про своє особисте добро, але про добро організації. По конвенції делеґати, вернувшись до своїх відділів, мають скликати мітінґи відділів та розповісти, що Конвенція врадила для добра організації, бо є багато таких делеґатів, що приде з Конвенції й коли його питають, що там вирішено, то він говорить, що худобі не оповідається, що там робилося. А колиб худоба хотіла знати, що там робилося, то мусілаб сама їхати на Конвенцію. Відділ з такого делеґата добра не має, а тому не було чого такого делеґата на конвенцію посилати, бо від цього лише втрата організації.

Уряд Братства:
Теодор Білоус, голова;
Іван Мелета, секртар;
Гринько Патрайко, касієр.

—o—

Ч. 14.
КОСКОБ, КОНН.

Дня 10. березня на звичайних зборах 250 відділу У. Н. С. ухвалено такий проект на 17-ту Конвенцію Українського Народного Союза:

1. Орґан Союза „Свободу" видавати одну половину по українськи, а другу по анґлійськи. Це конечно треба ухвалити.

2. Нових членів, що приступають до кляси 20-літного „Ендавмент", 20 Years Payment Life і до „Whole Lofe Paid Up at Age 70", звільнити їх від плачення на газету, тілько щоби вони платили инші фонди.

3. Головна Конвенція має ухвалити три роди обезпечень так, як це є в інших асекураціях. А то| 15-літне „Ендавмент" і 10-літне „Ендавмент", щоби дати нагоду для тих, що хочуть на короткий час заасекуруватися.

4. Пропонуємо, щоби кожен відділ, що має найменше 12 членів, мав право вислати свого делеґата на конвенцію, бо тим відділам, що мають мало членів, а не можуть вислати свого представника, діється кривда.

5. Кождий відділ має отримати зворот від Головного Уряду за стемпси, що відділ уживає при пересилці грошей до Головного Уряду.

6. Кождий секретар відділу має отримувати якусь малу платню з Головного Уряду, бо він займається писанням і висиланням грошей та ріжних документів до Головного Уряду. Берім тут приклад з инших асекураційних компаній.

7. Кождий член має отримати календар яко „крізмус презент".

8. Календарі мають друкуватися по українськи і по анґлійськи, бо тепер молоде покоління не вміє читати і писати по українськи, а діти хочуть читати той календар й не можуть. Тому вони питають їх родичів, чому вони не друкують календаря в анґлійській мові, аби вони могли його прочитати.

9. Ліни треба раз на все скасувати для тих, що їх посідають, бо вони й так довгі літа вже оплачують свою асекурацію й вони вже більше виплатили ніж нові члени.

10. Кождий член щоби мав право приступити на скілько хоче в кождім роді обезпечення, навіть до 6,000 долярів, а женщини до 3,000 долярів.

11. Головних урядників вибрати так: зі стейту Пенсилвенія 4, зі стейту Ню Йорк 3, зі стейту Ню Джерзі 3; зі стейту Огайо 2, зі стейту Ілинойс 2, зі стейту Конетикат 1, зі стейту Мишиґен 1, зі стейту Ровд Айленд 1, зі стейту Мессечузетс 1, зі стейту Вест Верджінія 1, зі стейту Мезурі 1. Цим можна задовольнити всіх членів з ріжних стейтів, щоби вони мали свого представника в Головному Уряді.

12. Союз треба заснувати й на Европу, щоби дати можливість тим членам, що вибираються на стало до свого рідного краю, залишитися членами У. Н. С., бо тепер кривда діється тим членам, що тут платили довгі літа, а поїхали до рідного краю, то все своє втратили.

На закінчення наше братство, відділ 250 У. Н. С., в Коскоб, Конн., бажає, щоби 17-та Конвенція причинилася до розросту числа нових членів, щоби до 18-тої Конвенції мала молодих членів пів міліона. Желаємо панам делеґатам і головним урядникам так перепровадити ту 17-ту Конвенцію, щоби вона вийшла на добро нам і нашим дітям.

За Уряд відділу 250 У. Н. С.:
Войтіх Каня, предсідатель;
Владислав Баштура, касієр;
Еміль Житкевич, секретар.

ПОҐАНИЙ КҐАБЛІС.
(Арабське оповідання).

Кґабліс був сварлива та поґана людина. Йому було рівнодушно, що про нього думає його жінка. Мав дуже гарну жінку. В неї залюбився один селянин. Вона також любила його. Кґабліс був дуже хитрий. В сусідстві жив учений. До того вченого ходили що дня люди, а він давав їм науку моральности й історії. Між слухачами був також Кґабліс. Він хотів, щоби його зараховували до тих, що займаються наукою. Вчений мав також гарну жінку. Любовник Кґаблісової жінки вдавав, що зацікавився жінкою вченого. А вона була дуже чесна і вірна тай ніколи не дала звестися. Любовник пішов до Кґабліса та сказав йому, що зрадить йому тайну та що Кґабліс мусить помогти йому.

„Дам тобі дві драхми. Але мусиш іти що дня на науку до вченого. Ці дві драхми діставатимеш що дня. Аж я почую, що ти говориш, то це буде для мене знаком, що наука кінчиться і я відійду від його жінки.

Кґабліс пристав на це та ходив що дня на науку. А тамтой тимчасом ходив до його жінки та був там так довго, доки тревала наука. Кґабліс навіть не здогадувався, щоби йому хто міг у його хаті насадити роги. Тяглося це довгий час, аж вкінці задивувало вченого, чому то Кґабліс усе при кінці лекції зачинає з ним так голосно розмовляти. Підозрівав у цьому щось таємничого або підступного. Тому роздумував, чому це діється. Раз скінчив лекцію трохи скорше, вхопив Кґабліса за руку та спитав:

— Як скажеш одно-одиноке слово, поломлю тобі кости!

Потім узяв Кґабліса за руку та повів його у світлицю своєї жінки. А ця робила якусь звичайну домашню роботу. Вчений розсміявся та повів його у хату його жінки, що була зараз біля його хати. Там найшли Кґаблісову жінку в обіймах любовника.

— Тож бачиш, дурню, чому ти говорив. Ти сам давав їм знак, що вже вертаєш у хату.

Потім учений вернув у свою хату й усе оповів жінці.

ПРОГРАМА ЧЕРЕЗ РАДІО
В НАШІЙ МОВІ.

Бажаємо дати до відома, що буде даний відчит через радіо на **29-го марта, в годині 7-мій вечером до 8-мої.** Всі, котрі бажають почути дуже інтересуючу промову, прошені наставити свої радія на повисше означений час. Відчит відбудеться зі стації як слідує: **WBBR, Kilocycles 1300, meters 230.6, watts 1000 New York City.**

Перед розпочаттєм і на закінченнє викладу, відограє українська орхестра під проводом Михаїла Сербенського. 71,3

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

КЛИВЛЕНД, О.
Український Народний Дім і його сучасні завдання.

Український Народний Дім в Кливленді засновано і заінкорпоровано в 1920 році. Це одинока і найстарша цього рода організація побудована на суто-національному ґрунті, яка не обмежує ні політичної ні релігійної свободи своїх членів.

В 1920 році товариство закупило на свою власність дім з прекрасною площею, в одному з найкращих місць. Має членів-щеровців 256. — Майно товариства вартує під цю пору 55,000 долярів.

До останнього загального збору вело це товариство свою роботу виключно серед місцевих членів і заспокоювало тільки місцеві потреби, відносно до своїх обставин.

На зборах, що відбулися дня 31-го грудня 1928 року, рішили члени і поручили нововибраному урядови поширити діяльність сеї інституції на висшу скалю.

Почин до сього дав перегляд минувшини. Члени товариства бачили, як усі політичні пляни наших народних провідників кінчилися катастрофою і через те богато із нас сказало собі: „нема виходу".

Чи справді наше положення таке безнадійне?

Ні. Робучий український нарід пережив неодно лихоліття, пережиє і теперішнє, а тими середниками, які скріплюють нас національно, будуть головно наші просвітні і економічні інституції. Вони дадуть змогу нашому народови зорґанізувати українські маси в оден кріпкий табор. У тих культурно-економічних організаціях лежить будучність нашої нації.

І чим красше буде поширюватися освіта в народі, тим лекше і тим швидше ми будемо зближатися до здійснення нашого національного ідеалу. Зі здвигненнем освіти здвигнуться і власні Народні Доми. Залунає в них українська пісня, поллється зі сцени благородне слово українських театральних вистав, запанує в їх мурах піднесений облагороднюючий кожного настрій, повіє з них знанням, культурою і подихом добробуту. Тоді правдивими стануть слова про те, що „вільний розвиток кожного є умовиною розвитку всіх". Як кожний стане культурним й освіченим громадянином, то він зрозуміє не тільки свій, але і загальний інтерес, і тоді все осягнемо.

В першій мірі Український Народний Дім в Клівленд, О., прийшов до пізнання, що:

Іміґрація має о стільки значіння для нас, о скільки вона помагає Рідному Краєви до культурного та економічного піднесення, — передовсім до повного політичного визволення. І тому є найважнішою нашою задачею старатися всіма силами, щоби наші члени й їх потомки лищилися при своїй народности і всіма силами допомагали нашому краєви до визволення.

Але кожна освітна праця, як кожна позитивна і конструктивна робота, вимагає матеріяльних середників, по просту сказати — грошей, потрібних на розширення нашого Дому, щоб дати приміщення усім галузям освітної праці, якої має піднятись наш Український Народний Дім.

Склад Уряду та відома жертвенність наших громадян в Клівленд, О., які ніколи не відмовляють своєї допомоги у позитивній та організованій праці — дають повну запоруку, що цей плян в короткому часі буде переведений в життя. Всі розуміють, що Український Народний Дім в Клівленді може стати заборолом і твердинею українського національного духа, де куватимуть сильні характери, які поведуть уміло роботу над збереженням національного характеру нашої іміґрації в Клівленді — а тим самим скріплять силу і духа Старого Краю.

Та не треба забувати, що не все дається осягнути одним махом, відразу, бо до всього треба доходити постепенно, крок за кроком, але певно та непохитно зміряти до раз обраної мети. Отже при добрій волі й охоті, при енерґії та вірі в успіх діла можна здійснити все те, що висше написане.

І все те можна осягнути, коли місцеві Українці масово стануть членами Т-ва Український Народний Дім в Клівленді, Огайо.

Уряд Укр. Народного Дому.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ПІД РОЗВАГУ ВІДДІЛІВ І ЧЛЕНІВ У. Н. СОЮЗА!

Це загально відома річ, що Конвенція коштує десятки тисячів долярів. Цілком певно можнаб за одним махом подвоїти фонд на Сиротинець-Захист У. Н. Союза, колиб знести сьогорічну 17 Конвенцію. Я певний, що Союз може цілком певно обійтися без цеї Конвенції та що вона не принесе нашій організації ніяких радикальних змін, бо таких змін не треба. Самі члени переконаються по Конвенції, що я пишу правду, бо не тільки я так думаю, але таксамо думають і другі члени. Я певний, що колиб Головний Уряд розписав в тій справі референдум, то подавляюча більшість членів заявилася би проти Конвенції, а за тим, щоби заощаджений в той спосіб гріш, що буде виносити около $40,000, обернути на Сиротинець.

М. Довгий,
з 370 від., Ню Гейвен, Конн.

—o—

ЯК СВЯТКУВАТИ ЮВИЛЕЙ У. Н. СОЮЗА?

Кождий Союзовець гордий зі своєї славної орґанізації, яка пережила вже ріжні лихоліття і сьогодня стоїть на твердих основах як окраса нашої іміґрації. Всі ми радуємося її ювилеєм. 35-літну діяльність У. Н. Союза найкраще відсвяткуємо тим, коли кождий з членів впише своїх дітей до Союза. В першу чергу повинні це зробити урядники Союза. Кромі цього ми повинні орґанізувати нових членів. Ще є доволі місця на зорґанізовання нових членів. Минувшого місяця зорґанізував я 8 членів, а тепер приєднав шість молодих членів і одну членицю старшу. Я бачу з того, що ми можемо легко збільшити армію У. Н. Союза. Наша іміґрація вже добре розуміє вартість нашої дорогої орґанізації. Тільки, як в кождім ділі, і тут треба принуки.

Ілько Савчин,
секр. 83 від. з Филаделфії, Па.

—o—

OUR SPORT QUESTION.

As known the Svoboda is willing to publish anything in the line of sports for our Ukrainian Boys. Now that basketball season is over, baseball is coming in. I think it would be advisable to remember all Ukrainian Boys Clubs having baseball teams or anything in the sport line, to have them known about their activities by writing to the "Svoboda".

Michael Yadlowsky.

ПОДЯКА.

Я, низше підписаний, складаю сердечну подяку Головному Урядови УНС за уділення мені запомоги в сумі 75 долярів з Фонду Запомогового. Ця запомога улекшила богато моє прикре положення, в якім я тепер находжуся.

Олекса Кудла,
член 239 від. УНС
в Филаделфії, Па.

З ЖИТТЯ НА РАДЯНСЬКІЙ УКРАЇНІ.

Подаємо фейлетон з радянської ґазети, що характеризує радянську медичну допомогу на селі.

ІСТОРІЯ З ПЛЯШЕЧКОЮ.

У гр. Медвінського занедужала дитина. Зранку ще гралося, тішило батьків, а над вечір кинуло в гарячку.

Безпорадні батьки метушаться біля ліжка, а допомогти нічим не можуть.

Усю ніч не спали.

На ранок:

— Слава тобі, господи, благополучно. То кричало, а це тільки харчить.

І батько Медвінський побіг по лікаря.

Де ти його застанеш...

Сплять...

Дзвонить, не відповідають. Оббіжить навколо будинку, постука, не чути, й далі.

Мороз аж кипить...

Нарешті випорснуло з морозного обрію сонячне коло, минуло ще кілька годин, прокинулись лікарі.

Поїхали...

* * *

— Зрозуміли, що я наказав?

— Зрозумів, громадянине лікарю.

— Що?

Медвінський розповів.

— Так. Через кожну годину по столовій ложці. Та глядіть, від вас залежить, чи житиме дитина. Кожна хвилина може спричинити раптову смерть. Зрозуміли?

Лікар поїхав, а Медвінський, не чуючи ніг, побіг до аптики.

* * *

— Дитина вмирає!

Провізор записав, щось вирахував і повернув реєцпту.

— Через дві години.

— Змилуйтесь, там же написано... На рецепті убористим шрифтом стояло „негайно".

— А справді, можна й раніше приготувати, так у нас нема такої пляшечки. Поки збігаєте до аптики ч. 2, ліки будуть готові.

Медвінський оп'янів:

— Життя дитини залежатиме од мене, швидше пробігти шість кварталів достати пляшечку, одержати ліки...

В аптиці ч. 2 Медвінського зустріли запитанням:

— Яку пляшечку?

— Отаку-о з скляною пробочкою й широким горлишком — показує пальцями Медвінський.

— Є! Конешно є. Але щоб не бігати вам зайвий раз до нас, підійдіть до лікаря, запитайте, яку пляшечку треба, у нас же, бачите, цілі батареї.

Медвінський до лікаря.

Ледви впросився в черзі — пропустили.

— Так, мов, і так, в яку пляшечку прикажете ліки приготувати?

Лікар здивовано:

— Як, у яку-ж посудину можна вмістити 50 грамів? Тоді Медвінський знов у аптику... З аптики посилають в райспілку.

— Бачите, пляшечки у нас єсть, але коштують 32 коп. У райспілці такі-ж пляшечки по 20 коп.

Медвінський у райспілку...

— Що? Пляшечок зі скляними корками? Будь ласка. Вам скільки — вагон? Доставка ґарантована. Через одинацять днів. Що? Одну. Тоді в держвидав.

Медвінський в держвидаві.

— Що за пляшечку гуміарабіку, чорнила?

Не розуміють Медвінського й він не розуміє нікого, біжить до аптики.

— Дайте пляшечку. Що ви жалієте моїх грошей?

Нарешті в аптиці сказали:

— Платіть!

Тільки чує Медвінський:

— „Нікаких бутилочек не продавать".

— Як не продавать, я вас заставлю.

— Ви... Спі-ку-лянт.

— Я?! я?!

— Він нервовий — шепче служниця.

— Подумаєш! Нервовий! Так жінку за коси тягати... із-за принципу ніяких пляшочок...

Потім все таки порадили.

Стрілка на годиннику показувала 12.

Прибіг Медвінський в аптику, де готували ліки, розповідає, плаче...

— Чи варто було бігати по якусь пляшечку? У нас-же їх цілі дюжини. Медвінський зомлів. „Чи варто було-ж бігати"?...

— Хтож винен у цьому?

Вайсман, що давав зясовання на засіданні бюра скарг, сказав:

— Винен лікар!

На справді-ж винна дитина. Не будь вона хора, не писали-б цих рядків.

М. К.

„Радянська Думка".

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА.

Дня 12. лютого с. р. Сидорови Боцянови сталася нещаслива пригода. При роботі на доку фабрики Амерікан Мануфактюрінг Ко. коло години 12. в полудне впав на нього згори тягар ваги около 180 фунтів, в наслідок чого він упав на цементову підлогу так нещасливо, що тріс череп на голові. Відвезений до шпиталю св. Катерини, помер над ранок дня 13. лютого с. р. Похорон відбувся дня 15. лютого. Покійний походив з села Ласковець, пов. Теребовля і оставив в краю жену і двоє дітей. Належав до Братства Пр. Тройці, від. 203, а до Укр. Нар. Союза від 1923 р.

Володимир Яськевич.

Точна інформація. — Чи ви знали покійника?

— О так! Він був найліпший батько, дідо, брат, чоловік і шурин.

— А відкіля ви це знаєте?

— З посмертної згадки.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО СТАРОМУ КРАЄВИ.

БОСТОН, МАСС.

Жертви на Рідний Край.

Сестрицтво Покрови Пресвятої Богородиці в Бостон, Масс., жертвувало на своїм річнім мітинґу на Дім Інвалідів у Львові $20, а на зазив предсідателя церковного комітету доб. Н. Давискиби, на представленню „Добрі Діти" і „Гостина св. Николая" присутні гості зложили для материй наших мучеників: Атаманчука і Вербицького $9. Тим способом бостонська громада завзиває і прочі громади до таких взнеслих жертв. $29 вислано через Обєднанне до Рідного Краю на призначені цілі.

—o—

СІМОР, КОНН.

Збірка на забаві.

Гості, що зібралися в гром. Йосифа Вітяка на хрестинах його малої козачки Патрисії, розумно і весело забавились, співали й грали на пяні гарні українські пісні, а також згадали про сиву старину і щасливі часи українського народа, як він мав колись владу в своїх руках. Споминали й про теперішні лихі часи України. Втішались надією на будуче. На заклик гром. Павла Фатули присутні гості зібрали теперішним борцям на боєвий фонд 10 долярів. Склали слідуючі особи: А. Предимірський $1.25; по $1: С. Вітяк, П. Фатула, М. Павлишин, П. Чеґін, Й. Вітяк, І. Стельмах, о. А. Ревера; І. Лабовський 50 цнт.; по 25 цнт.: П. Смериканич, Анна Дзядик, С. Фатула, Анестазія Вітяк, П. Коваль.

Семен Вітяк.

—o—

МАНЧЕСТЕР, Н. Г.

Коляда на Рідну Школу.

В додаок до першої висилки коляди на Рідну Школу в сумі 27 дол. 50 ц., комітет по збиранню жертв для рідного краю посилає через Обєднання ще додатково $18.50.

В нашій місцевости утворено спеціяльний комітет по збірці пожертв для Рідного Краю з таких громадян: Петра Кухаря, Йосифа Петрика, Юрія Даткова та Михайла Гологo.

Наші колядники зібрали коляди $8.50, яку зложили такі особи: по $1: П. Кухар, І. Струса, Й. Харко, Й. Петрик, В. Петрів, Т. Голембовський і А. Кирилюк; по 50 ц.: А. Боднарчук, П. Байко і М. Нога.

В українській гр.-кат. церкві, на поклик о. Черепаняка зложено 10 долярів коляди такими громадянами: по $1: о. Черепаняк, О. Буцяк і П. Кухар; по 50 ц.: Р. Петричкович, І. Вальків, Ю. Датків, М. Пищій, М. Завінський, А. Стець і М. Пейко; по 25 ц.: І. Струса, М. Зарицький, Ів. Панчак і Я. Стечкович.

Підчас залізничої катастрофи анґлійський льорд випав із ваґону в рів, а його слуга згинув під колесами ваґону. Льорд не дуже журився тим, що сам потурбувався та спитав кондуктора:

— Де мій слуга Джан?

— Ах, пане, його нещасного розірвала машина на шматки! — відповів кондуктор.

— Коли так, то, будь ласка, поглянути, в котрім куснику мого слуги є мої ключі?

DO YOU KNOW WHY - - - We Have Suffered From This? Drawn for this paper By Fisher

